

A K R A

KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI

BIURO: AL. KRASIŃSKIEGO 18/6, 30 – 101 KRAKÓW

TEL./FAX (012) 658-69-85, 600 712 422, 606 724 972

www.akrakds.pl e-mail: biuro@akrakds.pl

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

**DOTYCZĄCY DAWNEJ DREWNIANEJ PLEBANII
PRZY RYNKU 32
W KROŚCIENKU NAD DUNAJCEM**

Opracował: mgr Radomir Pałka

Kraków, grudzień. 2023r.

SPIS TREŚCI

OPIS INWENTARYZACYJNY I JEGO INTERPRETACJA	3
ZAGADNIENIA HISTORYCZNE I OPIS FORMY ARCHITEKTONICZNEJ	4
BUDOWA TECHNOLOGICZNA OBIEKTU	4
STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	7
WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE	10
PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE	11

OPIS INWENTARYZACYJNY I JEGO INTERPRETACJA

- **Miejscowość:** Krościenko nad Dunajcem, woj. małopolskie
- **Lokalizacja:** Rynek 32
- **Właściciel:** Parafia rzym.- kat. pw. Wszystkich Świętych
- **Rodzaj i tytuł obiektu:** drewniany dom, dawna plebania
- **Nr. rej. zabytków:** nr 38 gminnej ewidencji zabytków
- **Czas powstania:** koniec XIX w.
- **Autor:** nieznany
- **Materiał i technika wykonania:** budynek drewniany, konstrukcji zrębowej, na podmurówce z kamienia, która jest tynkowana, częściowo podpiwniczony, snycerski detal architektoniczny. Budynek jednokondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana, częściowo nowsza. Drewniana więźba dachowa, dach dwuspadowy kryty gontem.

Opracował:

konserwator dzieł sztuki

mgr Radomir Pałka

DYPLOM ASP KRAKÓW

NR 5664 z 3.I.2002r.

ZAGADNIENIA HISTORYCZNE I OPIS FORMY ARCHITEKTONICZNEJ

Stara plebania w Krościenku nad Dunajcem, wzniesiona została w charakterze willi uzdrowiskowej pod koniec XIX w. i była wówczas jednym z okazalszych budynków w centrum miasteczka. Budynek dawnej plebanii jest drewniany, o konstrukcji zrębowej, szalowanej deskami, na podmurówce z kamienia łamanego, obecnie kryta gontem świerkowym (?). obiekt jest parterowy, częściowo podpiwniczony, z mieszkalnym poddaszem. Postawiony jest na planie wydłużonego prostokąta, dwutraktowy, czteroosiowy układ wewnątrz w trakcie frontowym i pięćoosiowy w trakcie tylnym. Wzdłuż elewacji tylnej znajduje się korytarz.

Elewacja frontowa jest sześćoosiowa z ryzalitem środkowym dwuosiowym, rozwiązany jako ganek konstrukcji słupowej, zwieńczony jest trójkątnym przyczółkiem. Opracowanie snycerki ganku jest bardzo bogate; m.in. są słupy o wyodrębnionych głowicach łączone parzystymi wieszarami z zastrzałami i mieczowaniem. Ścianka kolankowa jest konstrukcji ramowej ze skrzyżowanymi zastrzałami. Elewacja płd. jest szczytowa, dwuosiowa z drewnianym gankiem, w szczycie, wspartym na zastrzałach i z balustradą opracowaną snycersko. Stolarka okienna jest dwuskrzydłowa, czterokwaterowa z szybami zespolonymi (w tzw. systemie euro). Drzwi wejściowe są dwuskrzydłowe, płycinowe z naświetlem.

Dach jest dwuspadowy o okapach wspartych na zakończeniach krokwi oraz połaciach wysuniętych przed lico szczytów stężonych jętkami z mieczowaniem.

Analogicznie rozwiązany jest dach nad gankiem frontowym (ryzalitem środkowym).

Obecnie budynek nie pełni swej pierwotnej funkcji – czyli plebanii.

BUDOWA TECHNOLOGICZNA OBIEKTU

Stratygrafia obiektu przed konserwacją – konstrukcja plebanii i el. zewnętrzne.

W-wy techn.	OZNACZENIA GRAFICZNE	W-wy hist.	DATOWANIE	OPIS WARSTWY
1.		V	2017-2020r.	Blacha Powlekana - ofasowania
2.				Świerkowy gont
3.		IV	1998-2017r.	Stolarka drzwiowa i okienna - klejonka sosnowa (?)

4.		III	1945-1998r.	Drewno jodłowe (uzupełnienia szalunku i wzmocnienia)
5.				Drewno sosnowe (uzupełnienia)
6.		II	koniec XIXw. – 1945r.	Szalunek zewnętrzny (drewno jodłowe)
7.				Drewno jodłowe (wzmocnienia konstrukcji)
8.		I	koniec XIXw.	Drewno jodłowe (Abies) – konstrukcja budynku
9.		I	koniec XIXw.	Zaprawa wapienno-piaskowa (strefa cokołowa)
10				Wątek kamienny (strefa cokołowa)
11.		I	koniec XIXw.	Metal (kotwy, gwoździe, drut)
12.		I	koniec XIXw.	Pierwotna skrzynkowa stolarka okienna na Ip. el. płn.
13.		III	1945-1998r.	Blaszane pokrycie dachowe.

Obiekt składa się z pięciu warstw historycznych (I, II, III, IV, V) i trzynastu technologicznych (1-13).

Opis warstwy sporządzono na podstawie wizji lokalnej, materiałów archiwalnych, przekazów ustnych oraz prostych metod badawczych i własnego doświadczenia.

Wykonano badania laboratoryjne. Identyfikacja drewna metodą mikroskopową została wykonana przy zastosowaniu mikroskopu Bresser Researcher Trino 40-1000.

Badania wykonał mgr Radomir Pałka. Wszystkie pobrane próbki to drewno jodłowe (Abies).

Zbadano 6 próbek pobranych z obiektu:

- Próbka nr 1 – elewacja płn.
- Próbka nr 2 – elewacja zach.
- Próbka nr 3 – elewacja zach.
- Próbka nr 4 – elewacja płd.
- Próbka nr 5 – elewacja płd.

- Próbką nr 6 – elewacja wsch.

Identyfikacja materiałów.

Użyte pierwotnie :

- drewno jodłowe (Abies) i świerkowe (Picea)
- gont świerkowy (?)
- zaprawa wapienno-piaskowa
- metal – (kotwy, gwoździe)
- szkło
- pigmenty suche
- farba olejna

Użyte wtórnie :

- drewno jodłowe (Abies) i świerkowe (Picea)
- drewno sosnowe tzw. klejonka – nowa stolarka drzewiowa i okienna
- zaprawa wapienno-piaskowa, zaprawa wap.-cem.
- metal – (kotwy, gwoździe, drut)
- szkło
- farba olejna
- farba chlorokauczukowa
- minia
- papa
- blacha (ocynkowana)

Analiza wilgotności drewna w dawnej plebanii w Krościenku n./D.

Duże zniszczenia korozyjne drewna, jak butwienie i murszenie, spowodowane są czynnikami fizyko-chemicznymi i biologicznymi występują głównie w gniazdach oraz czopach konstrukcji, jak również na pozostałych płaszczyznach drewnianych.

Rozkład zawilgocenia jest nierównomierny, a obrazuje to poniższa tabelka, gdzie pomiary wykonane miernikiem dielektrycznym Uni 1 Hydromette wykazały, iż wartości te wahały się między 8,3 – 26%. Z dokonanych pomiarów wynika, iż miejscami drewno jest suche, natomiast w miejscach narażonych na bezpośredni kontakt z wodą wilgotność jest zdecydowanie podwyższona

Pomiary wykonywano na belkach konstrukcji zrębowej oraz deskach szalunku elewacyjnego, w siatce, co ok. 50 x 50 cm.

	Belki konstrukcyjne
	Wartość wilgoci [%]
Min.	8,3 – 14,1
Max.	13,1 – 25,2
	Szalunek elewacji
	Wartość wilgoci [%]
Min.	9,2 – 15,3
Max.	14,8 – 26,1

STAN ZACHOWANIA.

Konstrukcja dawnej plebanii.

Stopień i charakter zniszczeń drewnianej, dawnej plebanii w Krościenku wynika z szeregu niekorzystnych oddziaływań klimatycznych przy współdziale mikroorganizmów oraz działań człowieka. Głównym czynnikiem niszczącym były i są zmienne warunki atmosferyczne oraz grzyby w skutek czego następuje stopniowy rozpad łańcuchów celulozy drewna. Ponadto część drewna, zapewne wcześniej, została zakatowana przez owadzie szkodniki drewna.

Ww. zniszczenia mają charakter korozji biologicznej i w następstwie fizyko-chemicznej.

Gwałtowne zmiany wilgotności, lokalne zwilżanie przez wodę, poczym równie szybkie wysychanie, spowodowało uszkodzenia struktury drewna. W skutek częstych naprężeń i odkształceń drewna powstały liczne szczeliny i pęknięcia wzdłuż belek konstrukcyjnych. Pęknięcia te zlokalizowane są ok. połowy wysokości (grubości) elementów drewnianych. Całość konstrukcji jest dodatkowo bardzo zabrudzona i zakurzona.

W wyniku procesu utleniania na całości więźby występują ciemne przebarwienia drewna. Największe zniszczenia o charakterze biologicznym spowodowały grzyby, które mają silne działanie destrukcyjne, butwienie i murszenie fragmentów, jak i całych połaci, drewna powoduje tzw. brunatny rozkład drewna. Zniszczenia te zlokalizowane są głównie na końcówkach elementów drewnianych, ale nie tylko. Lokalnie, odcinkowo oraz przypowierzchniowo, występują również w innych częściach budynku: strefa cokołowa, belki tramowe i wiązary. Inne

uszkodzenia pochodzenia biologicznego to nieczynne ogniska żerowania owadów szkodników drewna, tu spuszczel pospolity (*Hylotrupes bajulus* L.) (?), który pozostawił otwory wlotowe na fragmentach porażonego drewna oraz produkty trawienia w postaci mączki drewnianej (pyłu).

Zniszczenia pochodzenia fizyko-chemicznego i biologicznego mogą nieść ze sobą w przyszłości poważne konsekwencje jeśli chodzi o nośność i wytrzymałość konstrukcji budynku.

Stolarka okienna jest w stosunkowo dobrym stanie technicznym, ponieważ najprawdopodobniej pochodzi z końca XX w., za wyjątkiem jednego, oryginalnego, skrzynkowego okna z Ip. el. płn., które to jest w złym stanie technicznym i wymaga natychmiastowej konserwacji. Wewnętrzna stolarka drzwiowa, w większości oryginalna, za wyjątkiem drzwi wyjściowych z budynku jest w zdecydowanie lepszym stanie technicznym, ale też wymaga przeprowadzenia konserwacji technicznej i estetycznej.

PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.

Drewniane elementy zabytkowych obiektów w naszej strefie klimatycznej ulegają biodegradacji. Obok takich poważnych czynników powodujących zniszczenia w drewnie jak owady i ogień należy wymienić grzyby domowe. Procesy fizyko-chemiczne zachodzące przy udziale grzybów powodują nieodwracalną korozję biologiczną drewna.

Rozkład drewna powodowany przez grzyby można podzielić na trzy rodzaje: brunatny rozkład drewna, biały rozkład drewna (z odmianami), szary (lub tzw. pleśniowy) rozkład drewna.

Podział taki oparty jest na makroskopowym wyglądzie zniszczonego drewna, co związane jest z jego chemiczną budową. Drewno zbudowane jest z białej i włóknistej celulozy (około 50%), brunatnej, bezpostaciowej ligniny (około 30%), oraz hemicelulozy i innych śladowych substancji (około 20%). Drewno w swej budowie przypomina żelbet, który składa się ze stalowego zbrojenia przenoszącego obciążenia na rozciąganie oraz wypełnienia betonowego przenoszącego obciążenia na ściskanie. Funkcję zbrojenia w drewnie spełniają łańcuchy celulozowe nadające drewnu wytrzymałość na rozciąganie, a wypełnieniem jest bezpostaciowa lignina nadająca wytrzymałość na ściskanie. Aby drewno mogło spełniać swoje funkcje konstrukcyjne i wytrzymałościowe, musi zachowywać oba te istotne składniki swej budowy w niezachwianej proporcji.

Najczęściej występującym w budownictwie i stanowiącym największe zagrożenie jest brunatny rozkład drewna. Rozłożone drewno przybiera wtedy kolor brunatny, a dzieje się tak w wyniku wydzielania przez grzyby do drewna enzymów celulolitycznych. Enzymy te powodują rozkład białej celulozy poprzez przerywanie jej długich łańcuchów. W ten sposób drewno traci swój celulozowy szkielet, konsekwencją czego jest utrata wytrzymałości oraz spistości. Pozostaje

nierozłożona, brunatna, bezpostaciowa lignina nadająca drewnu brunatny kolor. Drewno pęka na pryzmatyczne kostki, a w ostatnim stadium rozkładu rozsypuje się w proszek.

Pod względem siły niszczącej i częstotliwości występowania na elementach drewnianych grzyby domowe można podzielić na trzy grupy:

Pierwsza grupa grzybów, najczęściej występujących w budynkach i powodujących bardzo szybki i rozległy rozkład drewna w optymalnych warunkach może całkowicie rozłożyć drewno w ciągu kilku lat, a nawet jednego roku. Są to grzyby: grzyb domowy właściwy (*Serpula lacrymans*), grzyb piwniczny (*Coniophora puteana*), grzyb domowy biały (*Poria vaillantii*).

Niebagatelną rolę w procesie korozji drewna odgrywa woda i podwyższona wilgotność wydatnie przyczyniając się do zakresu i tępa zachodzących uszkodzeń biologicznych i fizyko-chemicznych. Gwałtowne i duże zmiany wilgotności powodują naprężenia i odkształcenia drewna w konsekwencji powodując liczne pęknięcia i szpary najczęściej odrdzeniowe.

Istotną przyczyną zniszczeń drewnianej konstrukcji są owadzie szkodniki drewna, tu Spuszczel Pospolity (*Hylotrupes bajulus*) (?), należący do rodziny kózkowatych (*Cerambycidae*, *Coleoptera*), określany jest mianem najgroźniejszego szkodnika drewnianych budynków i budowli w Polsce i w krajach sąsiednich. Niszczy drewno iglaste, zasiedlając je przez szereg pokoleń. Występuje licznie na terenie całego kraju, z wyjątkiem stanowisk powyżej 1000 m. Zasiedla przede wszystkim wieżby dachów, drewniane ściany wykonane w różnych konstrukcjach (m.in. zrębowe, czy szkieletowe konstrukcje budynków), elementy wystroju wnętrz (stropy (też jako podobrazie), podłogi, meble itp.), słupy linii elektrycznej i telefonicznej, pale mostowe i portowe, a zawleczony pod ziemię może niszczyć nawet drewno w kopalniach.

Larwy tego gatunku żerują wyłącznie w martwym drewnie iglastym. W naturalnych warunkach gatunek ten zasiedla w lesie wysokie pniaki lub posusz. Rozwija się przede wszystkim w powietrzno-suchym drewnie, ale czasami znajdujemy go również w zawilgoconym, w umiarkowany sposób dotkniętym zgnilizną brunatną. W krańcowych wypadkach larwy mogą kończyć rozwój nawet w drewnie dość silnie rozłożonym przez grzyby.

W drewnie porażonym przez spuszczeła zniszczeniu ulega bielasta część. Rzadko można spotkać pojedyncze chodniki w dobrze wykształconej, nie nadpsutej przez grzyby twardzieli sosnowego drewna. Są one najprawdopodobniej wynikiem ucieczki larw w głębsze warstwy drewna, chroniące przed przemarzaniem zimą, gdzie larwy zapadają w zimowe odrętwienie zwane diapauzą. Przemarzanie bowiem, a zwłaszcza częste przemienne wchodzenie i wychodzenie ze stanu diapauzy, wywołane nagrzewaniem drewna w słoneczne dni zimowe i szybkim stygnięciem nocami, należy do czynników ograniczających liczebność tego gatunku. W drewnie świerkowym i jodłowym niszczone są także głębsze warstwy chociaż w znacznie mniejszym stopniu.

W miarę wzrostu wieku budynków liczba czynnych żerowisk spuszczała odpowiednio maleje. Wg różnych badaczy tego gatunku już w drewnie 75-100 letnim rzadko można spotkać żywe larwy a drewno 200 letnie wyjątkowo tylko zawiera czynne żerowiska spuszczała. Zjawisko to można tłumaczyć spadkiem wraz z wiekiem emisji substancji przywabiających samice do składania jaj. Uważa się też, że może być to spowodowane zmianami jakościowymi białek w drewnie.

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Głównym założeniem działań konserwatorskich będzie powstrzymanie procesów niszczących i przywrócenie wszystkim elementom drewnianym utraconych pierwotnych właściwości technicznych i estetycznych.

Prace będą polegać na dokładnym rozpoznaniu stanu zachowania oraz potwierdzeniu wszystkich przyczyn, które doprowadziły do ich zniszczeń. Zostaną przeprowadzone dodatkowe badania laboratoryjne dendrologiczne, mikologiczne oraz chemiczne i fizyczne. W trakcie konserwacji dawnej plebanii w Krościenku n./D. proponuje się wykorzystać półprodukty (preparaty chemiczne) oraz materiały fabryczne renomowanych firm, które sprawdziły się poprzez stosowanie ich od szeregu lat przy konserwacji zabytków.

W ramach prac remontowych i konserwatorskich przeprowadzony będzie remont; balkonów, oryginalnej zewnętrznej stolarki drzwiowej i okiennej, wzmocnienie fundamentów wraz konserwacją kamiennego cokołu oraz montaż pochylni dla niepełnosprawnych przy ganku.

Podstawowe działania konserwatorskie to oczyszczenie części drewnianych z wszelkich szkodliwych nawarstwień, brudu kurzu i produktów korozji metodą mechaniczną ręcznie przy użyciu prostych narzędzi (szczotek, zmiotek, pędzli itp.) oraz odkurzaczy przemysłowych. Po wstępnym oczyszczeniu proponuje się zastosowanie metody chemicznej, przy użyciu rozpuszczalników. Wszystkie części drewniane należy dokładnie oczyścić z niewielkiej ilości (głównie zachłapania) farb i lakierów przy zastosowaniu metod chemicznych np. rozpuszczalników oraz emulsji (żeli) do usuwania powłok olejnych.

Zakres prac konserwatorskich będzie obejmował ponadto dezynfekcję środkiem np. Boramon Grzybobójczy firmy Altax lub Preventol IR80 (substancja czynna: IV rzędowe sole amonowe) i dezynsekcję preparatem zawierającym Permytrynę (np.: Xirein, czy Per-xil) lub HYLOTOX Q firmy Altax, w miejscach ognisk porażenia biologicznego. Ponadto prewencyjnie należy zabezpieczyć cały obiekt preparatami jak wyżej. Osłabiona i rozwarstwiona struktura drewna poddana będzie impregnacji wzmacniającej (stabilizującej i konsolidującej) roztworem żywicy syntetycznej w mieszaninie rozpuszczalników. Wszystkie zabiegi związane z czyszczeniem i

usuwaniem szkodliwych nawarstwień, z powierzchni drewnianej konstrukcji zostaną poprzedzone próbami. Fragmenty zdegradowanych, drewnianych części konstrukcyjnych obiektu, niefachowych uzupełnień oraz ubytków drewnianej konstrukcji i szalunków, zostaną wymienione na nowe z zastosowaniem pierwotnie użytego drewna (tu jodła).

Wszystkie pęknięcia, rysy i szczeliny zostaną odpowiednio zabezpieczone oraz wypełnione drewnem jodłowym lub kitem drewnopodobnym opartym o żywice syntetyczne.

Ostatnim elementem konserwacji technicznej dawnej plebanii, będzie impregnacja np. preparatem Gontox® W6 oraz zabezpieczenie przeciw pożarowe w oparciu o impregnaty z inhibitorem korozji i/lub lakiery (tzw. pęczniejące).

Z uwagi na prowadzenie prac konserwatorsko-remontowych w obiekcie zabytkowym wszystkie prace należy prowadzić pod nadzorem uprawnionego konserwatora dzieł sztuki.

POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Konserwacja elementów drewnianych – konstrukcja

1. Wstępne oczyszczenie powierzchni konstrukcji drewnianej z brudu i kurzu: metoda ręczna (pędzle szczotki) i mechaniczna (odkurzanie).
2. Przeprowadzenie wstępnej dezynfekcji preparatami np.: Boramon Grzybobójczy (dezynfekcja) lub Preventol IR80.
3. Doczyszczenie metodą chemiczną (środki powierzchniowo–czynne), mieszanki rozpuszczalników (terpentyna i benzyna, alkohol etylowy, aceton, itp.) neutralizowane terpentyną. Roztwór preparatu np. Contrad 2000 po zastosowaniu należy przemyć acetonem lub mieszanką benzyny z terpentyną.
4. Usunięcie niewłaściwych kitów, reperacji i gwoździ oraz nieużytkowanej instalacji elektrycznej.
5. Demontaż lub należyte zabezpieczenie elementów instalacji elektrycznej i wentylacyjnej na czas prowadzenia prac konserwatorskich.
6. Przeprowadzenie dezynsekcji i ponownej dezynfekcji preparatami np.: Boramon Grzybobójczy (dezynfekcja) lub Preventol IR80 i Hylotox Q lub XIREN (dezynsekcja).
7. Miejscowa impregnacja drewna: 10 - 15% roztwór żywicy typu Paraloid B-72 lub HEKOL I-50 w ksylene dodatkiem środka dezynsekcyjnego (np. Hylotox Q). Impregnację zaleca się wykonać metodą iniekcji niskociśnieniowej (w miejscach największej korozji drewna) lub powlekania po wcześniej przeprowadzonych próbach z rozpuszczalnikami. Po

wykonaniu impregnacji, w celu zwiększenia skuteczności, elementy drewniane należy zawinąć folią poliesterową i zostawić na 2-4 tygodni.

8. W uzasadnionym wypadku wymiana bardzo osłabionych, skorodowanych fragmentów konstrukcji, czy deskowania na nowe, z wykorzystaniem drewna sezonowanego, dopasowanego gatunkiem do drewna oryginału – jodła. Odpowiednie dopasowanie oraz opracowanie tychże uzupełnień zgodnie z zawartymi w części konstrukcyjnej niniejszego projektu.
9. Uzupełnienie brakujących fragmentów drewna powstałych wskutek mechanicznych uszkodzeń drewna (rysy, szczeliny, pęknięcia np. odrdzeniowe): większych ubytków drewnem jodłowym i/lub kitem na bazie żywicy np. Paraloid B72 lub HEKOL I-50 z wypełniaczem z pyłu drzewnego barwionego w masie. Opracowanie powierzchni uzupełnień.
10. Impregnacja pozostałej części drewna: max. 5% roztwór żywicy typu Paraloid B-72 lub HEKOL I-50 np. w ksylenie i acetonie. Impregnację zaleca się wykonać metodą przez powlekanie po wcześniej przeprowadzonych próbach dotyczących proporcji rozpuszczalników. Alternatywnie proponuje się zastosować impregnat Gontox® W6 firmy ICOPAL.
11. Wykonanie zabezpieczenia przeciw pożarowego np. preparatem FOBOS z inhibitorem korozji lub opcjonalnie bezbarwnym lakierem (tzw. puchnącym, pęczniejącym) w systemie firmy Mercor, Luvena, Remmers, PPH „ADW” lub innym nie zmieniającym struktury. Opcjonalnie końcowa warstwa zastosowana na elewacji może być podbarwiona na kolor, uzgodniony na komisji konserwatorskiej.
12. Wykonanie dokumentacji opisowej, rysunkowej i fotograficznej przed, w trakcie i po konserwacji.

Stolarka drewniana dawnej plebanii – pierwotne okno.

1. Wykonanie odkrywek celem określenia najstarszej warstwy kolorystycznej.
2. Usunięcie wszystkich nawarstwień ze stolarki metodą chemiczną przy zastosowaniu past LEVIS, REMOSOL, SKANSOL.
3. Przeprowadzenie impregnacji strukturalnej stolarki, impregnatami żywicznymi w połączeniu z dezynsekcją np. firmy *altax*.
4. Uzupełnienie ubytków kitem drewnopochodnym (wyselekcjonowane trocinki + HEKOL I-50) lub/i gotową dwuskładnikową masą AXON.
5. Wyrównanie drobnych nierówności (szpachlowanie) elastyczną szpachlówką poliesterową lub akrylową dostosowaną kolorystycznie np. Colowood firmy TIKKURILA.

6. Gruntowanie stolarki farbą podkładową olejną lub ftalową.
7. Malowanie końcowe farbą olejną lub ftalową np. firmy Delta lub TIKKURILA kolorem wynikającym z odkrywek.

Wątek kamienny.

1. Wykonanie badań konserwatorskich celem potwierdzenia wniosków i założeń konserwatorskich. Demontaż ciosów kamiennych przeznaczonych do wymiany oraz usunięcie imitacji ciosów wykonanych w zaprawie cementowej metodą mechaniczną przy użyciu przecinaków i młotków.
2. Wstępne usunięcie luźnych nie związanych z kamieniem, szkodliwych nawarstwień, ręcznie przy pomocy pędzli i szpachelek.
3. Zaatakowane przez mikroorganizmy fragmenty kamieniarki należy poddać dwukrotnej dezynfekcji przy zastosowaniu preparatu Algizid firmy Farby KABE. W razie potrzeby zabieg należy powtórzyć kilkakrotnie.
4. Wstępne zabezpieczenie i wzmocnienie najbardziej osłabionych elementów w celu bezpiecznej realizacji dalszych prac. Impregnacja, konsolidacja kamienia preparatem wzmacniającym opartym o estry kwasu ortokrzemowego Mineralit Consolid 100 i/lub Mineralit Consolid 500 (tylko miejscowo) produkcji firmy Farby KABE (konkretny produkt/-ty zostanie dobrany po pełnym rozpoznaniu stanu technicznego).
5. Wytypowanie niewłaściwych uzupełnień, kitów w kamieniu oraz spoinie pomiędzy ciosami (zniszczonych i nienadających się do konserwacji) i wykucie ich ręcznie przy użyciu przecinaków, młotków, noży szewskich.
6. Usunięcie wszelkich nawarstwień metodą chemiczną i hydrodynamiczną agregatem KARCHER przy użyciu pary wodnej (ciśnienie i ilość pary wodnej regulowane w zależności od potrzeby) z użyciem myjek ciśnieniowych i opcjonalnie z zastosowaniem preparatu chemicznego ALKUTEX AC KLINKERREINIGER – Remmers (lub odpowiednika), bądź 2-4% roztworu, zawiesiny kwasu fluorowodorowego (HF). Opcjonalnie proponuje się dodatek ścierniwa (piasek kwarcowy najdrobniejszej frakcji 0,05-0,5mm) podczas domywania powierzchni kamienia.

Alternatywną metodą może być zastosowanie niskociśnieniowej metody strumieniowo-ścierniej agregatem CP z dyszą Venturiego i odpowiednio dobranym drobnym i delikatnym kruszywem.

Ostateczna metoda usuwania nawarstwień dobrana będzie po wykonaniu prób na obiekcie.

7. Odsalanie struktury kamienia metodą swobodnej migracji soli do rozszerzonego środowiska (woda destylowana + okład z waty celulozowej, ligniny celulozowej lub pulpy papierowej).
8. Należy poddać całość kamieniarki prewencyjnej dezynfekcji przy zastosowaniu preparatu Algizid firmy Farby KABE, a następnie impregnacji przy zastosowaniu preparatu do konsolidacji Mineralit Consolid 100 (produkt oparty o estry kwasu ortokrzemowego) f. Farby KABE. Miejscowo przy mocno osłabionych fragmentach wątku należy zastosować preparat Mineralit Consolid 100 i Mineralit Consolid 500, stosując jeden środek po drugim – mokre w mokre.
9. Przygotowanie ciosów kamiennych do wstawienia taszli o podobnej strukturze i kolorze kamienia. Taszle proponuje się wykonać z piaskowca karpackiego (np. Mucharz, Sobolów lub innego). Kolor i faktura maksymalnie zbliżona do piaskowca oryginalnego.
10. Wykonanie taszli kamiennych z zastosowaniem nierdzewnych prętów oraz kleju epoksydowego np. EPIDIAN 5.
11. Wykonanie uzupełnień w miejscach ubytków kamienia gotowym produktem mineralnym REMMERS Funcosil RESTAURIERMORTEL, bądź tradycyjnym kitem podbarwionym w masie: 1cz. wapno dołowane + 0,5cz. biały cement portlandzki + 3-4cz. piasek kwarcowy + pigmenty.
12. Wykonanie nowych spoin zaprawą mineralną REMMERS Fugenmörtel albo Botament MultiFuge Schmal. Uzupełnienia można również wykonać tradycyjną spoiną podbarwioną w masie: 1,5cz. wapno dołowane + 0,5cz. biały cement portlandzki + 5-6cz. piasek kwarcowy + pigmenty.
13. Zabezpieczenie powierzchni kamienia, eksponowanego bezpośrednio na zewnątrz, krzemooorganicznym preparatem hydrofobizującym np. f. Farby KABE – SILIKON B. Ciosów kamiennych, które znajdują się pod tynkiem nie wolno hydrofobizować, ponieważ zabieg ten znacznie obniża adhezję do innych materiałów.
14. Końcowe scalenie kolorystyczne kamienia farbą laserunkową polikrzemianową NOVALIT L i/lub NOVALIT F firmy Farby KABE.

Elementy metalowe

1. Usunięcie korozji i farb metodą mechaniczną i chemiczną przy zastosowaniu zawiesin (żelu) Vitaf firmy LEVIS lub SKANSOL, odrdzewiacz FOSOL. Opcjonalnie można zastosować metodę strumieniowo-ścierną – mikropiaskowania i/lub piaskowania np.: agregatem CP.

2. Zabezpieczenie metalu środkiem antykorozyjnym – Minia lub Antykor lub antykorozyjnym systemem epoksydowym (R-Stop + podkład epoksydowy firmy APP)
3. Malowanie matową farbą nawierzchniową do metalu np. firmy BECKERS lub Tikkurilla w kolorze zgodnym z oryginalnym.

Wykonanie fotografii i dokumentacji powykonawczej wszystkich prac.

Kraków, 02.12.2023r.

**DAWNA PLEBANIA
RYNEK 32 W KROŚCIENKU NAD DUNAJCEM.**

Fot. 1
Widok ogólny dawnej plebanii. Elewacje frontowa i boczna.
Fotografia archiwalna - PKZ, J. Kszyszkowski. 1979r.

Fot. 2
Widok ogólny dawnej plebanii. Elewacje frontowa i boczna.
Fotografia z 2023r.

**DAWNA PLEBANIA
RYNEK 32 W KROŚCIENKU NAD DUNAJCEM.**

Fot. 3
Widok ogólny dawnej plebanii. Elewacja tylna (wsch.).
Fotografia z 2023r.

Fot. 4
Widok ogólny dawnej plebanii. Elewacja boczna (płd.).
Fotografia z 2023r.

**DAWNA PLEBANIA
RYNEK 32 W KROŚCIENKU NAD DUNAJCEM.**

Fot. 5
Widok ogólny dawnej plebanii. Elewacja boczna (płn.).
Fotografia z 2023r.

Fot. 6
Zbliżenie dawnej plebanii, na elewację boczną (płn.). Drewniana balustrada balkonu z oryginalną stolarką drzwiową i okienną.
Fotografia z 2023r.

**DAWNA PLEBANIA
RYNEK 32 W KROŚCIENKU NAD DUNAJCEM.**

Fot. 7

Zbliżenie dawnej plebanii, na elewację frontową (zach.). Drewniany ganek z bogatą snycerką. Fotografia z 2023r.

Fot. 8

Zbliżenie dawnej plebanii, na elewację tylną (wsch.). Odsłonięta z pod cementowej zaprawy kamienna podmurówka. Fotografia z 2023r.